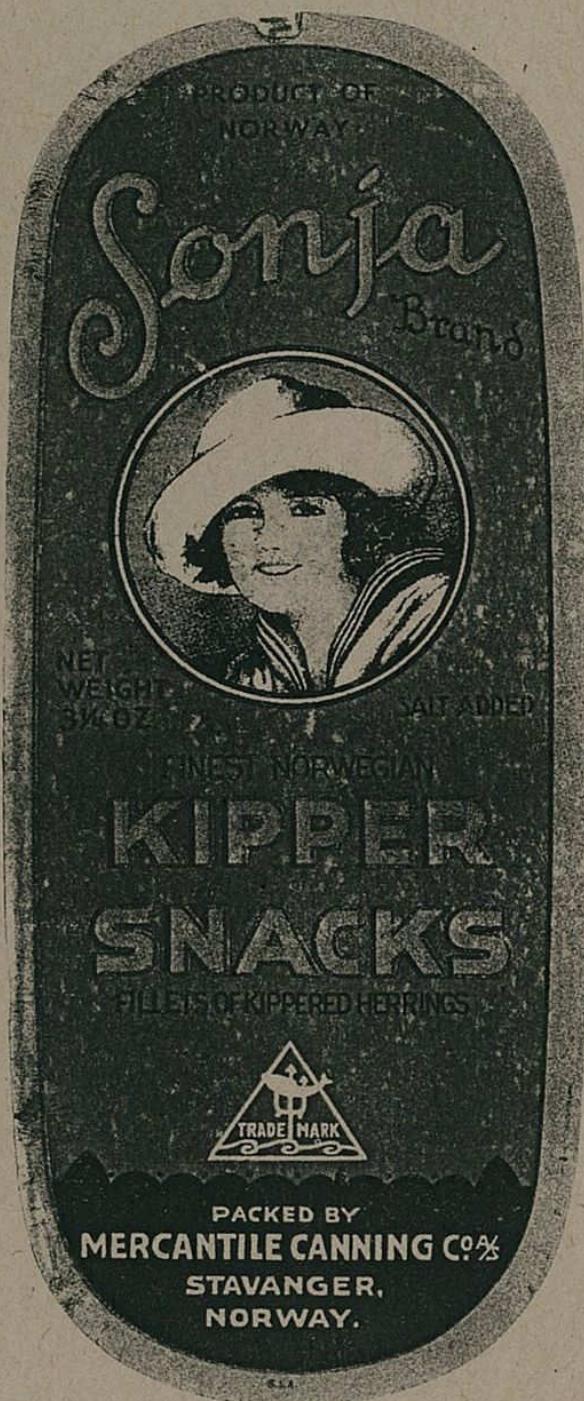

NORSKE KONSERVES

NKF · N · YTT · NR. 2 · 1991

NORSKE KONSERVES

Medlemsblad for NKF -N.

Utkommer 2 ganger i året eller etter behov.

Adresse:

Norske konserves

Johannes Rød

Nasjonalgalleriet

Postboks 8157 -Dep.

0033 Oslo

Medarbeider:

Francoise Hanssen-Bauer

Nasjonalgalleriet

European Confederation of Conservators-Restorers' Organisations
 (E.C.C.O.)

E.C.C.O. har foreløpig vært samlet til tre møter. Paris i februar 1991, Zurich i juni 1991 og i Bruxelles i oktober 1991. NKF har blitt invitert til å delta på alle møter, men har glimret med sitt fravær både i Paris og i Zurich. I Bruxelles var undertegnede tilstede etter initiativ fra NKF-N. Det var ingen representant tilstede fra NKF sentralt, heller ikke fra de andre seksjonene i NKF.

Ved oppmøte enten i Paris eller Zurich ville NKF automatisk vært medlem av organisasjonen. NKF har, ved sin uteblivelse, heller ikke fått være med på å forme den fremtidige organisasjonen E.C.C.O. Medlemskap kan nå oppnås etter søknad med anbefalling fra en av organisasjonene som var tilstede i Paris og Zurich, såfremt våre lover tilfredsstiller kravene som E.C.C.O. har satt opp.

Etter møtet i Bruxelles ble følgende pressemelding sendt ut:

The representative organizations of professional "Conservator-Restorers'" of cultural objects gathered in Brussels at the Economic and Social Committee of the European Communities on October 14.,1991, set up a European Confederation of their organizations ("E.C.C.O.") (1).

The aim of the Confederation will be the promotion and development of a high level of training, research and practice in the area of conservation-restoration.

The organizations want to work toward official recognition of their standards for professional qualifications and the establishment of relations with the European Institutions.

They intend to contribute fully to a Europe of Citizens based on dialogue, solidarity and partnership.

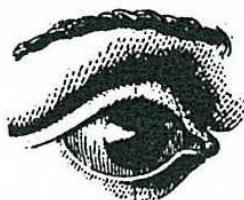
Through genuine conservation of cultural objects, they intend to take part in achieving a Europe of Man, human culture and human freedom.

E.C.C.O. has adopted its articles and elected its committee and a Bureau (2) which set up the following :

M. Mogens S. KOCH	Chairman
M. Karl FALTERMEIER	Vice-chairman
Mme Nathalie RAVANEL	Vice-chairman
M. Pierre MASSON	Secretary general
Mme Carole MILNER	Assistant secretary general
Mme Sylvia de la BAUME	Treasurer
M. Christian MARTY	Assistant treasurer

I Bruxelles ble det også vedtatt en lovtekst i 15 paragrafer som skal være veiledende for E.C.C.O. i fremtiden. Lovene er p.t. for oversettelse til norsk, slik at alle medlemmer i NKF-N får et eksemplar.

Johannes Rød
Johannes Rød

Hanna Finborud skriver til Norske konserver på vegne av Riksantikvaren, og etterlyser muligheten av felles material-innkjøp.

Redaksjonen oppfordrer DEG til å ta et initiativ i denne saken, og sammen med Hanna lage et rundskriv til atelierene med spesifikasjon av hvilke materialer det kunne vært aktuelt å gå sammen om å kjøpe inn.

Red.

pensler
bladgull
pigmenter
fornisser
tubefarger
blindrammer
løsningsmidler
kvalitets-lerreter
papir til alle formål

LANDETS STØRSTE UTVALG I KUNSTNERMATERIELL.

Ta turen innom og se vårt utvalg eller ring
02-36 02 00 og få tilsendt vår katalog.
Husk, vi sender varer over alt.

Åpningstider: Mandag - fredag kl. 10 - 17
lørdag kl. 10 - 14

K·E·M
KUNSTNERNES
EGET MATERIALUTSALG A/L

Chr. Krohgs gt. 32 B, N-0166 OSLO 1
Telefon: 02-36 02 00 Telefax: 02-36 02 02

**Rapport fra 7ende internasjonale kongress til IADA
(Internationaler Arbeitsgemeinschaft der Archiv-, Bibliotheks- und
Graphikrestauratoren)
Uppsala 1991**

I perioden 26. til 30. august 1991 holdt IADA sin 7ende internasjonale kongress i Uppsala hvor konservering og restaurering av materialer fra arkiv og bibliotek ble omtalt.

IADA: Internationaler Arbeitsgemeinschaft der Archiv-, Bibliotheks- und Graphikrestauratoren har tradisjonelt sett vært den tysktalende delen av Europas viktigste forum for restaurering og konservering av bøker og papir, men har de senere årene fått et globalt preg. IADA står bl.a. som utgiver av fagtidsskriftet Restauro og hvert fjerde år arrangerer de en kongress.

Uppsala-konferansen samlet ca 260 deltagere fra flere land. Dominerende i antall var konservatorer fra de tyskspråkelige land, dog var det også mange fra Holland, England og enkelte, fra USA, Japan, Tsjekkoslovakia, Ungarn og Polen.

Dessverre viste det seg at simultanoversettelser var avlyst på grunn av dårlig økonomi med antall (deltagere under 300). Dette ble konferansens desidert største skuffelse. Alle foredrag var holdt enten på engelsk eller tysk, noe som holdt større grupper deltagere fra muligheten for å forstå eller diskutere.

Et interessant innlegg med detalier om krav til luftkvaliteten ved langtidsoppbevaring av papir ble presentert i foredraget til dr. Klaus B. Hendriks (Conservation Research Division National Archives of Canada, Ottawa) *Stability and Preservation of Archives Media: Paper, Photographic materials and Magnetic recordings.* (Preprints, 7-th International Congress of Restorers of Graphic Art, Uppsala 1991)

Papir- krav til miljøet ved langtidsoppbevaring:

1. Forurensningsfritt miljø, gasser:

SO₂ ≤ 1 µg/m³

NOx ≤ 5 µg/m³

O₃ ≤ 25 µg/m³

CO₂ ≤ 4.5 g/m³

2. Frie partikler < 75 µg/m³

3 Temp 20 ± 2 ° C

4. Relativ luftfuktighet stabilt ved 30 ± 5 % RH

5. Oppbevaring i mørket.

(Overnevnte verdier skiller seg fra noen tidligere anbefallinger (ANSI-DSP, Thomson) som foreslår O₃ ≤ 2 µg/m³-kom. W.W)

Fotografiske arkiv stiller strengere krav både til fremstillingen og oppbevaringen p.g.a. komplisert kjemi og fysisk struktur. Forutsetningene for stabil langtidsoppbevaring er:

1. riktig fremstilling (arkivholdbar prosedyre for fremkalling-fiksering-skylling)
2. stabil base (av polyesterfilm, fiberbase for papir, RC- papir (plastbelagt) for fargebilder)
3. gelatin som medium
4. forurensingsfritt miljø (se spesifiserte krav for papir)
5. stabil relativ luftfuktighet ved $30 \pm 5\%$ RH
6. beskyttelse mot direkte sollys
7. emballasje i stabile, kjemisk inerte konvolutter
8. sv./hv. materialer ved stabil temperatur $15-24^\circ C$
9. fargematerialer skal oppbevares mørkt ved temp. $-18^\circ C$ og kontrollert relativ luftfuktighet

Magnetiske arkivopptak. De magnetiske media er av natur, maskinleselige og derfor avhengige av maskiner som etter kortere eller lengre liv blir erstattet av nyere modeller. Maskinleselige dokumenter har sjeldent en egen verdi (med unntak av analoge musikkopptak) og kan nøyaktig kopieres uten vansker. Dette er selve forutsetningen for "holbarheten" eller for å bruke et mer nøyaktig uttrykk "data-life". Her legges det vekt på å bevare *innholdet* (information) i stedet for den fysiske gjenstanden som originalopptaket også er. Hendriks foreslår at man tar i bruk uttrykket *forventet levealder*(life expectancy) i stedet for *holdbarhet* (permanence).

Ann Cartier-Bresson (Atelier de Restauration des Photographies de la Ville de Paris) ga en orientering om fotokonservering i Frankrike.

Samlingene består av donasjoner og foto-serier bestilt i sin tid av fotografene Marville og Atget. I den senere tid drives det også aktivt med innkjøp av enkeltbilder/samlinger fra fotografer og andre eiere. Mange samlinger av nasjonal betydning ble kjøpt opp og flyttet til USA av amerikanske samlere (bl.a. J.P.Getty) i 1970- og 1980-årene. I ettertid, har dette, ført til en større bevissthet om hvilken verdi de fotohistoriske samlinger representerer.

Det finnes samlinger av biografisk karakter f.eks. Balzak, Hugo, Bourdelle som ble bevart av museer under varierende bruks- og oppbevaringsforhold. Biblioteker har gjerne store samlinger positiver og negativer (til dels ukopierte negativer) som er utsatt for stor etterspørrelse og bruk. Arkivvesenet samlet fotografier ofte sammen med andre dokumenter, gjerne uten innholdsfortegnelser over de fotografier som fannes der.

Den økende interesse for historisk fotografi i 1970-årene førte med seg et større offentlig engasjemang for bevaring av fotohistoriske materialer. La Centre de Recherche sur la Conservation des Documents Graphiques begynte på slutten av 1970-årene også å jobbe med analyser av fotografiske materialer.

Periodisk ble det arrangert kurs i fotokonservering ved Universitetet i Paris og i 1984 ved Den Nationale Fotografiskolen i Arles. I 1989 har L'Institut Français de Restauration des Oeuvres d'Art begynt å undervise i fotokonservering. Studentene utfører behandling av fotografiske materialer fra offentlige samlinger.

- Preventiv konservering. Helhetlig vurdering med vekt på å stoppe nedbrytningen av hele den aktuelle samlingen negativer og positiver.
1. Kontroll og stabilisering av relativ luftfuktighet, temperatur, lys, støv, luftforurensning. Det blir foreslått helhetlige løsninger (program) som f.eks. la Maison Européenne de la Photographie som åpner for første gang i 1993.
 2. Blekingkontroll av fotografier før og etter utstillingar.
 3. Endring av uheldige rutiner ved håndtering av fotografier. Bruk av kopier blir foreslått der de kan erstatte originaler.

Konserveringsbehandling består av individuell behandling av fotografier (positiver/negativer). Ofte er det desinfisering, rensing, pressing av sammenkrøllede bilder. Emballering til beskyttelse av fotomaterialene er tilpasset bruksfrekvens, behov og prioriteringer, f.eks. hele samlingen carte-de-visit fra Musée Carnevalet er blitt renset, lagt i polyester lommer og arkivholdbare esker. Atget-samlingen fra Bibliothèque Historique er blitt renset og montert i ny passepartout.

Restaurering. Dyptgående behandling utføres kun etter en grundig analyse og vurdering av mulighetene. Tilstanden og forslag til behandling blir dokumentert skriftlig og med bilder. Nærmest 80% av restaureringstilfellene er begrenset til fysisk, tradisjonell restaurering som blir individuelt tilpasset behovene. Ofte har man problemer med rensing, pressing, forsterkning av emulsjonen eller basen. Mange vanlige problemer er ennå ikke løst; rensemetoder og kjemisk behandling må utvikles videre. Selv om det finnes tilsynelatende "effektive" kjemiske løsninger er man ikke sikker på langtidsvirkningene.

Undervisning. Siden fotokonservering er et så nytt felt i Frankrike er det en forpliktelse å dele kunnskapen og erfaringene med de fagfolk som arbeider i feltet. Samtidig er det viktig å involvere vitenskapsmenn fra ulike relaterte felter i forskningen. Konserveringslaboratoriet deltar derfor aktivt i undervisningsprogrammer i Frankrike samt i flere seminarer i Europa.

Et annet viktig bidrag i konferansen ble presentert av **Jesper Stub Johnsen** (utdannet ved Konservatorskolen, fotolinjen) fra Nasjonalmuseet i Danmark. Han beskrev seks forskjellige kjemiske behandlingsmetoder for restaurering av misfarvet og utbleket sølv/gelatin glassplate- og filmnegativer. Resultatene viser at tre metoder (jod-alkohol prosessen, Kodak Cupric Chloride Special

Bleach Bath og Kodak Stain Remover S-6) er effektive og medfører kun en liten forandring i originalets densitetsnivå når de brukes skånsomt. Kunstige aldringsmetoder påviser at behandlingene, sammenlignet med ikke misfarvede prøver, ikke medfører forandringer i stabiliteten (de ubehandledes prøver av misfarvede negativer ble fullstendig nedbrudte i aldringsforsøk). Johnsen advarte allikevel mot å akseptere noen av de kjemiske behandlinger som standard prosedyrer ved restaurering av fotografier.

I samtale etter foredraget innrømmed han at metodene han beskrev er kontroversielle (spes. i England dog ikke i USA) siden varige endringer av sølv-korn størrelse oppstår og prosessen er vanskelig å kontrollere. (Økningen i korn størrelse kan være en ulempe med negativer som var ment til forstørrelser. Det er samtidig nettopp denne forandringen i korn størrelse som kan være ansvarlig for den økte stabiliteten av behandlede prøver. -kom. W.W)

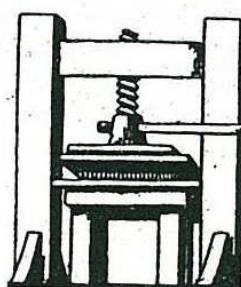
Blant foredragsholderne var også Øystein Wendelbo som omtalte "How enzymes work and when they can be used in paper restauration". Andre foredrag omtalte bl.a. behandling av tapeter, globus, avsyring av papir, pergament, kalkerpapir, kart og ekstra store objekter.

Uppsala-konferansen var også forum for diskusjoner, utstillinger fra leverandører, åpnet for nye kontakter og gjorde det mulig å gjense gamle bekjentskaper fra fagmiljøet. Værgudene var snille mot konservatorerne og det har sikkert bidratt til at mange reiste hjem med både mange nye tanker i hodet og gode minner fra denne tradisjonsrike byen.

Konferanseartiklene (Preprints, 7-th International Congress of Restorers of Graphic Art, Uppsala 1991) kan sees ved henvendelse til Wlodek Witek eller Nina Hesselberg-Wang.

Wlodek Witek

Oslo 17.09.1991

Preservation Pencil

Nasjonalgalleriets restaureringsatelier har fått til anskaffelse av en preservation pencil. Vi skal nå prøve den ut ved lokalt å behandle oppskallinger på et klisterdublert maleri. Tidligere erfaring har vist at det lar seg gjøre å reaktivere klisteret, og benytte det gamle klister som klebemiddel i konserveringen uten å tilsette nye materialer. Norske konserves lesere skal bli holdt orientert om prosjektet.

Jeg vil også vise til det nedenforstående notat fra Conservation News, Number 46, Nov.1991, hvor Harriet Owen-Hughes forteller om hvordan hun bruker preservation pencil i behandlingen av brannskadete malerier.

Johannes Rød

Fire damaged paintings

Harriet Owen-Hughes, 41 Knowsley Road, Cressington Park, Liverpool L19 OPF, has recently treated two burnt oil paintings by Issy Dicks (fl 1920s) using the preservation pencil and ultrasonic humidifier supplied by CLE.

In both, extensive areas of the top layer of paint had blistered and some losses had occurred (Fig 1). One was varnished, the other not; both had a sooty film of surface dirt.

The paint fractured if touched, ruling out the use of a spatula; and it required quite a high temperature (70 degrees centigrade) to soften using hot air without moisture.

Using warm, moist air, the paint was softened at about 45 degrees centigrade and could then be gently massaged into place.

The paintings were then surface cleaned with 5% tri-ammonium citrate and the varnish removed from one with isopropyl alcohol. A little wax-resin was melted into the most damaged areas using warm air without moisture, the excess removed with white spirit (Fig. 2).

(Aqueous adhesives did not give sufficient bond between paint layers and Beva could not be used as some pigments were soluble in xylene.)

Using the humidifier as air source the air flow is very gentle and not adjustable,

but the pencil can be used with any small compressor. The temperature range is from ambient to over 100 degrees centigrade and the addition of moisture gives greater versatility than a conventional hot air blower.

I have not had it for long enough to experiment a lot but it seems potentially useful for laying any brittle paint layers and perhaps as an alternative to blotting paper in the treatment of water damaged paintings described by Gerry Hedley and others (ICOM-CC (1990), pp119-124). Other uses I have found for it are realigning canvas tears and softening glue.

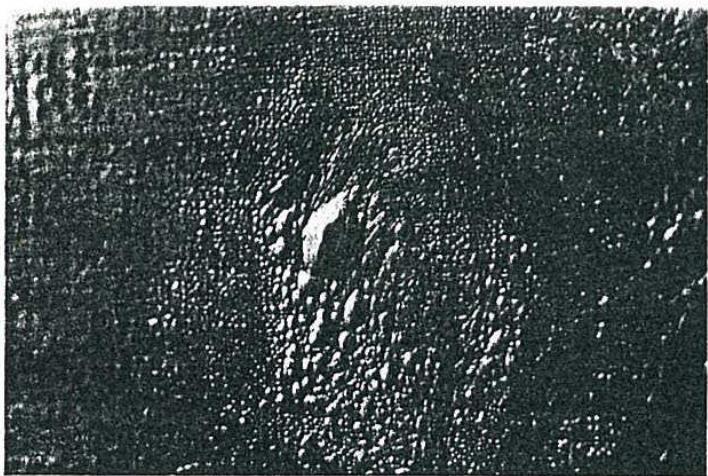

Fig. 1 Detail of fire damaged painting by Issy Dicks, before treatment.

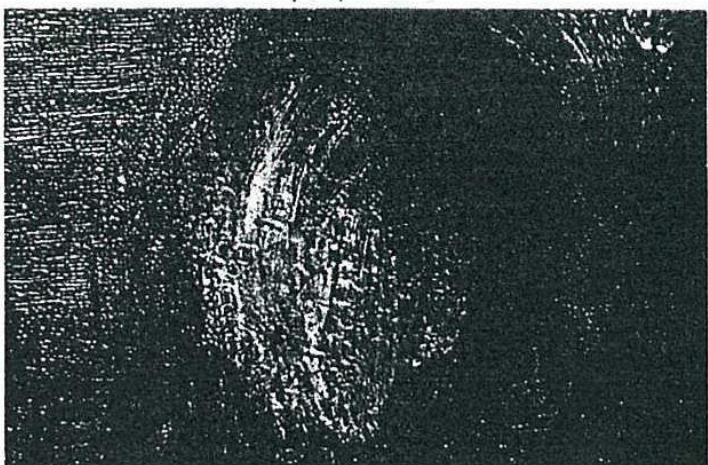

Fig. 2 Detail of fire damaged painting by Issy Dicks, after conservation treatment.

VI GRATULERER NANINA MED DE 50
OG
LUDVIG VAN MED DE 221

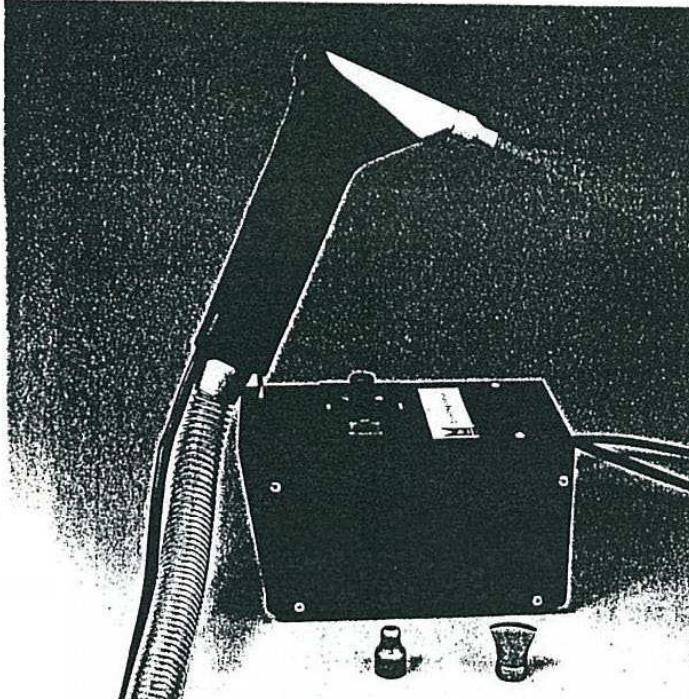

CLE

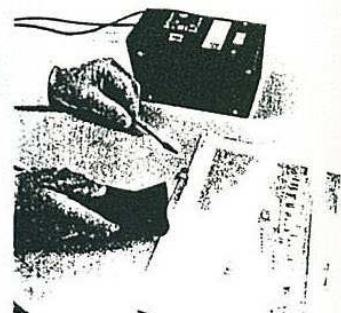
CLE DESIGN LIMITED 69-71 HAYDONS ROAD WIMBLEDON LONDON SW19 1HQ TELEPHONE 081-540 5772 FAX 081-543 4055

Preservation Pencil

(Patent Applied
No. 9001339.3)

The PRESERVATION PENCIL is designed by a leading British electrical design and development engineer for use with the CLE ultrasonic humidifier.

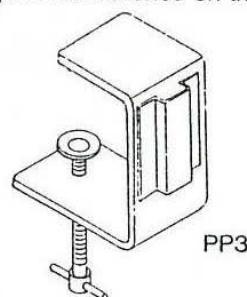
The PRESERVATION PENCIL provides a fine jet of moisture from ambient to 98° and is used for removing animal glue, separating paper layers, relaxing and cleaning. Conservators being innovative people will undoubtedly create many of their own uses.

Cold moisture produced by the humidifier is heated by attaching the PENCIL to the hose supplied with the CLE unit. The user then has the facility of heating the mist to a desired precise heat with a digital display of the actual temperature. Fully adjustable controls of moisture flow and temperature, complete with 3 jet shapes to suit most applications.

The PENCIL does not contain scalding boiling water, will not spit or drip. Once switched on the unit is instantaneous and ready for use.

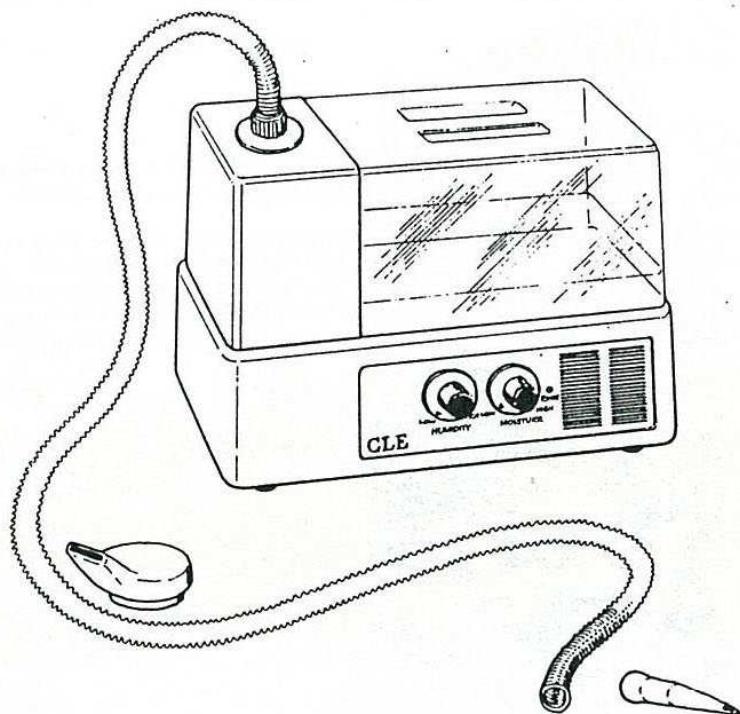
PP1	Preservation Pencil (240 or 110 volt)	£445.00
PP3	Bench Bracket (Hands Free)	£ 7.95
PPH1	Attachment & Hose 1.83mtr	£ 48.00
CLE1	CLE Ultrasonic Humidifier	£ 92.00

All prices plus Carriage and Packing and V.A.T.

CLE

CLE DESIGN LIMITED 69-71 HAYDONS ROAD WIMBLEDON LONDON SW19 1HQ TELEPHONE 081-540 5772 FAX. 081-543 4055

ULTRASONIC HUMIDIFIER MK.3 :-

The Ultrasonic Humidifier provides an extremely fine cold mist, ideal for room use to help maintain a constant level of moisture in the atmosphere, for conservation and user comfort throughout the seasons. The room nozzle gives a directional source to give greater humidity in a particular area, such as a microenvironment or relaxation chamber.

The hose and attachment gives even greater flexibility for conservators to use the unit as a link to a relaxation chamber for paper, textile and book conservation.

With the clear EVA ribbed tubing it cannot be 'kinked' and protects from escaping moisture droplets. The soft fine nozzle (PVC) allows the conservator to 'spot' relax and moisturize without over wetting, and clean all works of art on paper, parchment, leather, textiles and many others. The tubing links to the new heated Preservation Pencil for even more versatility of use.

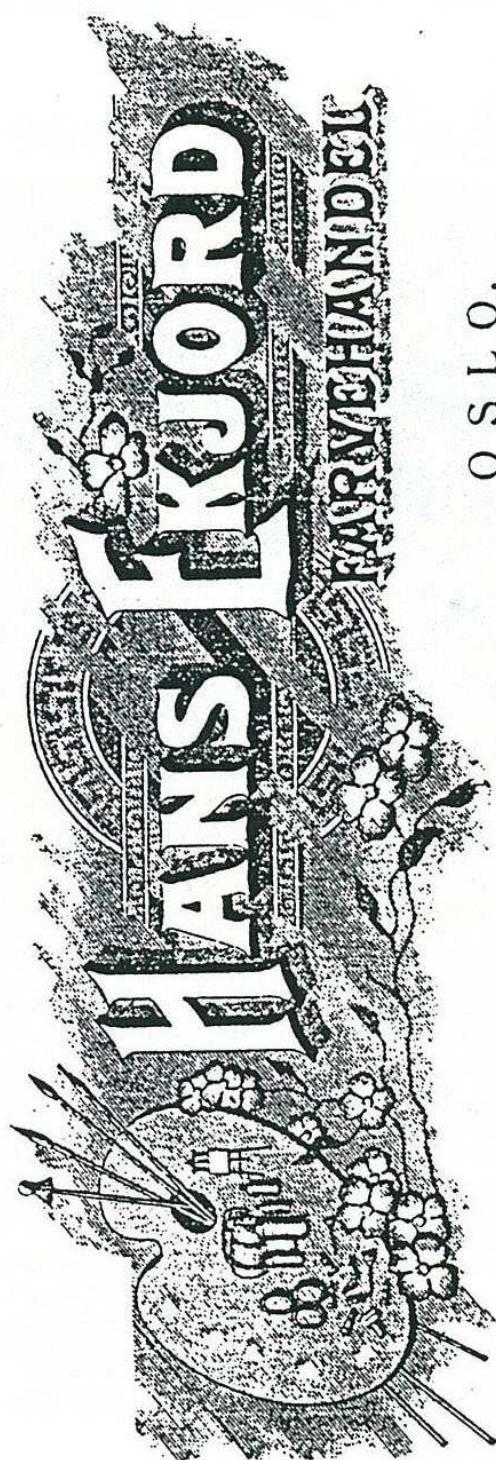
The unit has a large reservoir with capacity for 3.6 litres of water, or for conservation work distilled or deionised water, giving 10 hours of use on maximum setting before refilling.

The variable automatic humidistat and variable flow control dials are useful for fine tuning for room or chamber humidification, but the unit should always set on 'full' humidity when used with the hose or Preservation Pencil.

220/240V 50Hz. 32-40W

ORDER CODE:-

- CLE1 - Ultrasonic Humidifier Mk.3 with room nozzle only.
- CLE1PPH1 - U. Humidifier Mk.3 with 1.83m. EVA clear hose, and PVC nozzle.
- PPH1 - Spare hose and nozzle to fit above items.

O S L O,
St. Olavs gt. 3.

ÅRSMØTE 1992 - FORELØPIG OPPLEGG.

Tidspunkt: 21. - 22. mai 1992.

Sted: Hamar

Emne (i plenum): Monterproblematikk i stor målestokk.

215:

0900 - 1600 FAGDAG FOR HVER ENKELT KONSERVERINGSGREN.
Hver konserveringsgren er ansvarlig for å gi denne dagen innhold.

Følgende er av styret i NKF-N foreslått som ansvarlig og er tilskrevet:
Nina Hesselberg Wang/Brita Nyquist (bok/papir)
Francoise Hanssen-Bauer (maleri)
Roar Sætherhaug (arkæologisk/kulturhistorisk)
Tekstilkonserveringsatelieret v/Kunstind.mus. i Oslo (tekstil)

1630 - 1830 ÅRSMØTE

2000 - MIDDAG

225

0900 - 1430 (1500) FELLES FAGDAG.

Styret arrangerer denne dagen.

Domkirkeruin på Hamar skal bygges inn i et vernebygg av glass.
Den felles faadagen brukes til å belyse problematikken rundt det å plassere et så stort objekt i et monter.

- Hvorfor må det gjøres ?
 - Må det egentlig gjøres ?
 - Hva er alternativene ?
 - Er det riktig å bruke så mange penger på ett prosjekt mens andre viktige kulturminner går til grunne fordi det mangler penger ?
 - Hva med det estetiske ?
 - Vet man egentlig nok om hva som skjer med objektet når omgivelsene endres så drastisk ?
 - Hvorfor akkurat disse ruinene ?
 - Hva er foreløpig gjort på Hamar ?

Vernebygget er et interessant prosjekt som reiser mange spørsmål, - som burde være et godt grunnlag for en spennende dag og en intens debatt.

Underdirektør Nils Marstein og seksjonsleder Harald Ibenholt, Riksantikvaren, vil gi oss svar på noen av spørsmålene.

Foreningens økonomi er i stor grad avgjørende for hvilke andre foredragsholdere man kan trekke inn.
Tord Anderson, svensk stenkonservator, og Per Storemyr, dr.ing. student som arbeider med problematikken rundt
Det kongelige Teater, er aktuelle nå.

Innkvartering, mat og lignende praktiske ting er ikke avklart.
Hamar billigste pensjonat koster ca. kr. 230,- pr. natt. Et alternativ er ungdomsherberg, campinghytter etc.
Vi har heller ikke bestemt om det blir organisert transport Oslo - Hamar, eller om hver enkelt reiser på egen hode.

Stort sett vil sammensetningen ha fått påvirkning av reaksjoner fra medlemmene

FOREIGNBIG

PÅMELDINGSFRIST: 31 JANUAR 1992.

© 2010 Pearson Education, Inc.

Pameleding sendas : Tome 01/2011, Université de Montréal, 2011

Påmelding sendes : Tone Olstad, Universitetsbiblioteket, Fredriksgt. 3, Oslo 1.

EN PRAT MED KAJA

Redaksjonen i Norske Konserves hadde i begynnelsen av november en prat med Kaja, i forbindelse med hennes hjemkomst fra England. I nesten ni måneder har Kaja hospitert på tre forskjellige opplæringsinstitusjoner. Vi fant ut at det kunne være interessant å høre om hennes erfaringer.

Kaja Kollandsrud har vært elev ved Oldsaksamlingen siden 1987, og er såvidt kommet i gang med sitt avsluttende diplomarbeid. Diplomarbeidet omfatter konservering og restaurering av et krusifiks fra tidlig middelalder fra Haug i Norderhov (Buskerud). I tillegg skal hun gi en detaljert dokumentasjon over materialer og teknikker anvendt på krusifikset, samt diskutere premissene for og utførelsen av behandlingen.

Den første institusjonen Kaja besøkte var Hamilton Kerr Institute i Cambridge. Hun hospiterte der i seks måneder og fulgte forelesninger i kunsthistorie og anvendt kjemi. Det meste av tiden ble ellers brukt til konservering og restaurering av kunstverker, under stram veiledning.

Forelesningene på instituttet blir tilpasset studentenes bakgrunn. En student med en lengre utdannelse i kjemi, vil for eksempel bli oppfordret til å studere kunsthistorie. I tillegg til forelesninger består undervisningen i å løse oppgaver, delvis selvstendig, delvis under veiledning. Undervisningen har, ser det ut til, tar som regel utgangspunkt i et praktisk konserverings- eller restaureringsarbeid som studenter holder på med. Avhengig av emnet er det én eller to elever pr. lærer. Den teoretiske undervisningen utgjør 25% av studietiden. Den resterende delen er viet til praktisk arbeid. Lærerstabben består av fire personer som alltid er tilgjengelige. Man jobber fra ni om morgenen til fem om kvelden. Skriftlig arbeid og lesing må tas på kveldstid på hybelen.

Man legger stor vekt på at studenten får jobbe med gjenstander av ypperste kvalitet. Studentene drar ellers nytte av instituttets renommé. For instituttet besøkes av mange, og det er god anledning til å engasjere gjesteforelesere. Hver fjortende dag arrangeres det en "London dag" som brukes til å besøke muséer, private atelierer, forskningssentre osv.

De konkrete oppgavene Kaja fikk på Hamilton Kerr Institute var retusjering av et maleri malt av Hoende Counder; undersøkelse og dokumentering, samt konservering og restaurering av et lite viktiansk genremaleri av Thomas Sword Good; og tilslutt rensing av et maleri malt av Paul Bril. Kaja fikk bred anledning til å diskutere arbeidsprosess, metoder osv. med både medstudenter og lærere.

Tross en tilsynelatende beskyttet studenttilværelse, oppfordres studentene til selvstendig prosjektframdrift og problemløsning. Hovedprinsippet er å gjenskape lærlingens ideelle arbeidsituasjon med konstant veiledning, men her kombinert med organisert teoretisk undervisning og vekt på selvstendige

forundersøkelser, litteratursøking, fremlegging av metoder osv.

Instituttet er åpent utad og holder et høyt teoretiske nivå. Likevel anvendes metoder som kan virke nokså konservative. Vi i redaksjonen fikk inntrykk av at midler og metoder for renning, retusjering og konservering brakte oss 30 til 40 år tilbake i konserveringsfagets historie (jf. Herbert Lanks retusjeringsteknikk som er beskrevet i "Cleaning, Retouching and Coatings", Brussels Congress, sept. 1990:156-158). Men, som Kaja understrekte flere ganger, hovedmålet er å lære seg å mestre én retusjeringsteknikk fullt ut, oppdage denne teknikkenes kompleksitet og finesser, for så deretter å kunne overføre denne lærdommen til andre teknikker.

Etter Cambridge flyttet Kaja over til London. I regi av Courteauld Instituttet fikk hun være med på å konserve og restaurere kalkmalerier fra middelalderen i Bradwell-kirken. Gjennom dette fikk hun innblikk i kalkmaleriene teknikk og hvordan de brytes ned. Dette ble et slags feltarbeid, igjen med mye vekt på dokumentering.

Kaja understrekte at man på Courteauld, i likhet med Hamilton Kerr Instituttet, la vekt på tradisjonelle konserverings- og restaureringsmetoder. Men hun fikk inntrykk av at det muligens var mer eksperimentering med nye materialer og metoder på Courteauld. Studietiden er omtrent lik på begge institusjonene. Men det er flere studenter pr lærer på Courteauld, og undervisningen legger mer vekt på det teoretiske.

Til slutt besøkte Kaja Victoria og Albert Museum i London, hvor hun restaurerte et terracotta-relieff av Michael fra Firenze. Her fikk hun innblikk i dokumenteringsmetoder med bruk av laser og stereofotografering. Arbeidet besto i å fjerne tidligere overmalinger og å avdekke relieffen.

Kaja beskrev oppholdet sitt på de tre institusjonene som svært givende. Dette skyldes det høye teoretiske nivået, åpenheten mot andre institusjoner forskning, og ikke minst tiden som avgis til det praktiske arbeidet på kunstverk av høy kvalitet. Kaja ble tatt vel imot og godt vare på. Hun ble kjent med mange av de personene som før andre bare er kjent som navn i en litteraturliste. Hun fikk prøve seg i det galante engelske studentmiljøet hvor ballkveldene er like uforglemelige som dameskuldrrene og puddingene er vinterbleke.....

Françoise

Artikkelen er sakset fra CCI-Newsletter 1990

Guest Editorial
Finding a Structure of Collaboration

by Gerry Hedley

Conservation is a multi-disciplinary activity. How many times have we heard this grand statement? To inspire us, it is sometimes illustrated by examples of legendary polymaths such as Leonardo and Michelangelo. Yet, for all this, I still think we have not yet found the key to developing a functioning multi-disciplinary profession. Leonardo and Michelangelo do not really help very much; they are too titanic, too intimidating, too iconic for our world. Most of all, they are too dead. We are not like them and the modern world is not like theirs. It is hyper-specialised, multi-fragmented, an age when to be an expert means to know a great deal about a tiny area. Conservation, in stressing cross cultural collaboration, is swimming against the current.

We believe that conservation requires the effective collaboration of practical conservator, scientist and cultural historian. In practice, we have found this to be no simple task. The gaps between these worlds can be canyon wide. Nancy Kerr, in the last issue, told the all too familiar anecdote of the conservator who could not stomach being presented with graphs. The cultures of science and the arts are terribly separated; pity the poor lecturer who must teach students from one area about even elementary matters from the other. In Britain, there is a particular resistance from the humanities specialists to the scientific world. Mention the word "atom" to young art historians and they are apt to glaze over, switching out this alien world. And, what of the craftsmen in our field whose background of practical experience is structured so differently from university learning?

CCI is an immensely important attempt to create a structure of collaboration. For a start, by international standards, it is very big and relatively well resourced. More importantly,

Gerry Hedley has a B.Sc. in Mechanical Engineering, Imperial College, London University, and a Certificate of Paintings Conservation, Courtauld Institute of Art, London University. He has been Lecturer in Conservation of Paintings at the Courtauld since 1976. His research interests concern the structural behaviour of canvas paintings. During 1984-85, he held a contract appointment at CCI to study the moisture response of paintings on canvas. Gerry has organized numerous conservation workshops and conferences and is active in ICOM's Committee for Conservation. He is a Fellow of IIC.

it houses, in the same building, conservators and scientists in more or less equal numbers. This model of close contact is all too rare and should not be underestimated. It is quite different, for instance, from the situation at the Louvre, where the scientists and the restorers are physically very remote. It is also different, in scale, from the situation at the Institut royal du patrimoine artistique, in Brussels, where, although scientists and conservators work in the same building, there are comparatively few scientists. Equally, it is different from places like the Getty Conservation Institute which includes few practicing conservators within its facility. Above all, it is very different from the kind of situation, which seems to be quite common in Italy, where external research scientists are called in to address a specific conservation problem.

Now, I am not saying that all of these other models cannot produce good results, but I do believe they will find it more difficult. The danger is that research directed towards the processes of conservation will not be firmly enough rooted in conservation problems and techniques. In practice, scientists recognise this danger and, faced with the hugely complex world of practical conservation, they often prefer to stick with their strengths. This sometimes means the strengths of analytical chemistry or it can mean a focus on areas like environmental

control, which are more remote from practice. Of course, we need this kind of work—it is a really essential bedrock—but nowadays, I believe it must be more and more supplemented by applied conservation science.

In my own area of paintings, it is quite striking that with very few exceptions, the work of interest to practical conservation has originated from scientists who are also conserving paintings, or are extremely close to the practice. The contributions of Mecklenburg and Wolbers illustrate the point that intimate involvement with practical problems is a profound stimulus for apposite research. I know from personal experience elsewhere how difficult it was to convince conservation scientists who had never cleaned a painting that the cleaning of paintings was an area crying out for research attention. All too often, they simply could not grasp the importance of the problem. But we cannot rely any longer on the tiny number of hybrid conservator-scientists; we need full time scientists and structures within which they can work.

It is in having such a structure that CCI scores and which, along with its scale, unquestionably makes it the most important, the most serious, conservation research facility in the world. Witness the impressive contributions that have emerged in areas like waterlogged wood, paper

treatment, wood filling and the lining project, which all needed close working partnerships between conservator and scientist.

For me, then, part of the solution to conservation problems is the intimate mixing of disciplines. But mixing alone does not ensure intimate mixing! During the very happy year I spent at CCI, it was possible to see that there was a real difference in the extent of cross fertilisation that took place. It worked best when conservators and scientists had time for each other and could gradually become acquainted with one another's methodology and problems. I think that creating the right environment for that kind of exchange is a core management challenge in an institution like CCI. Sometimes when I roamed from floor to floor, it was possible to detect that there remained room for improvement. Conservators and scientists have very different experiences of the world. The conservator is faced with a hugely complex practical problem, riddled with variables, at best only partly understood, yet the object is there and must be treated. The scientist, by comparison, wishes to isolate individual problems and conduct experiments with strictly controlled variables. At least in the first instance, the scientist fragments and abstracts reality without any thought of immediate action in the real world. If not carefully handled, these polarities result in mutual incomprehension. The scientist dismisses conservators as people who are unable to define their problems and ignorant of basic scientific methodology. The conservators dismiss the scientists as people who cannot understand their problems or their need to act on the basis of partial knowledge. Actually, this is why intimate mixing is so important. Conservators, who are not scientists, will never be able to define their problems in scientific terms. Scientists, who are not conservators, will never understand the problems of conservation unless they take the time to work with conservators and watch what

they actually do. Unfortunately, incomprehension can also be compounded by a sense of hierarchy.

At least in North America, it appears that scientists, with their ordered body of knowledge and sophisticated machinery, can come to feel in some way superior to the hapless practical conservator.

I have wondered a lot about this crossing of cultures. If I do not find Leonardo or Michelangelo meaningful role models, who else is there to look to? Recently, I have been reading the works of the Italian author Primo Levi. His most important books, with great wisdom and terrifying clarity of thought, deal with the Nazi holocaust. However, in his normal life, he was a chemist. In his book, *The Periodic Table*, he tried to do something which is surprisingly rare—he set out to convey, by detailing the experiences and motivations, a sense of the daily life of an ordinary chemist. He wanted to bring workaday scientific life into the realms of literature. Elsewhere, he hits upon what I feel to be essential for our purposes. Levi says that he hopes in his writings, "to make it clear that between the two cultures there is no incompatibility; contrary, there is, at times, when there is good will, mutual attraction."

I think that is the key; we do not just need the right structure, but within our structures, we have to find tasks and working procedures which foster good will and enhance the mutual attraction.

When I was at CCI, I felt that there was sometimes a disjunction between conservators who were doing good but often routine conservation and scientists who were frequently carrying out research at the very highest level. These two activities did not always gel, and such disparity was bound to confer still greater status on the scientists. It seemed to me that the "bench" conservator did not have a clear enough function in such a high powered institution. However, the recent decision by CCI to focus on

complex treatment projects substantially and vitally alters the relationship. Though it will take time to develop, I think it is the best possible hope for intimate mixing of conservator and scientist on an equal basis. What is more, there can be no chance of it succeeding without both sides functioning at the highest level. Through such projects, conservators and scientists will gain mutual confidence and respect. Teamwork will become the essence. But this will take time and patience. Nor will the path always be smooth. From my own experience of complex treatments, I know there will also be occasions of failure.

We ought to face it head on. Taking on complex projects will not only mean great successes, it also means daring to fail. In any case, conservation is not an absolute science; we have to make compromises, act on half knowledge, sometimes guess. These factors mean creating structures which are flexible enough, human enough, to handle this imperfect world. When I returned to Canada for the Shared Responsibility Seminar, I was struck by just how much conservation had "got policies" since I left CCI four years ago. There appears now to be a positive deluge of Mission Statements, Policy Statements and Codes of Practice, all formulated in rather bland generalisations which I found difficult to interpret in terms of practice. Of course, I know that they provide an important semblance of accountability, but I do hope these kinds of things do not become too cumbersome and time consuming. One danger is that, despite the best of intentions, the structure may become too rigid. In the June issue of the *CCI Newsletter*, Ken Macleod alluded to the dangers associated with "orders of magnitude more paperwork", leading to the net result that "more time [is] lost from real, productive work and more rigidity is injected into the system." My guess would be that with the shift towards complex treatments, CCI is going to need to preserve and expand its flexibility.

Another plus of the new approach is that it will of necessity bring CCI into regular contact with curators who have specific involvement with particularly difficult objects and so extend the depth of discussion which presently occurs across the three disciplines. This must help to fill a gap created by the fact that CCI has no permanent collection and therefore no resident body of historians to complement the scientists and conservators.

Nowhere in the world has a structure yet been created for conservation which successfully ensures the collaboration of all three disciplines. Perhaps, it is a chimera, an impossibility to which we can only aspire. CCI's structure makes it a standard bearer in that pursuit. For that reason alone, the development of CCI matters not just in Canada but throughout the international field of conservation. I wish it every success.*

KUNNGJØRING

Riksantikvaren

Teknisk konservator/avdelingsingenier
(vikariat)

til Teknisk avdeling, Restaureringsatelieret.

Hos Riksantikvaren er det ledig et vikariat som teknisk konservator(maleri) ved Teknisk avdeling, Restaureringsatelieret.

Arbeidet vil bestå av konservering og restaurering av lerretsmalerier utført i olje- og/eller limfargateknikk med tilhørende dokumentasjon.

Det kreves utdanning som teknisk konservator, men sikkert med spesialkompetanse (evt. konserveringstekniker) kan også komme i betrakning.

Vikariatet kan evt. deles mellom to tekniske konservatorer.

Vikariatet varer fram til 1.11.92.

Lønn som teknisk konservator/avd.ingenier: ltr.13-18
Lønn som konserveringstekniker/ingeniør: ltr.14/15/16, etter kvalifikasjoner.

Nærmore opplysninger ved Jon Brænne eller Grete Gundhus tlf.
02 940400.

Søknader sendes Riksantikvaren, postboks 8196 Dep. 0034 Oslo innen 2.01.92.

Godkjent av tilsettingsrådet 6.12.91

Kunngjøres i fellesannonserne 17.12.91 og Norsk Lysningsblad
10.12.91

KIRKE- OG ANNET RØVERI I ØST EUROPA

Åpningen av grensene i Øst-Europa har ført til en kraftig økning i antall kunsttyverier i Øst-Europa. Områdene som er hardest rammet er Øst-Tyskland og de Tschekiske og Slovakiske Republikkene.

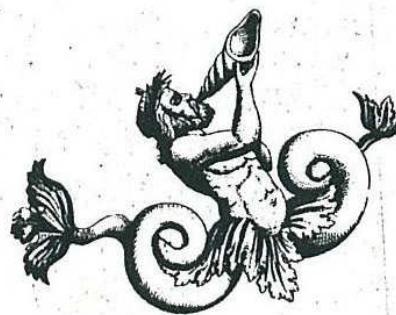
Politiet i Berlin anslår at tyveriene har nådd en samlet verdi av 16 millioner ECU (1 ECU = 8 NKR). Det stjenes fra kirker, fra muséer og fra andre offentlige institusjoner. I januar 1991 forsvant for eksempel 12 av de 17 helgenskulpturene fra Sankt Niklaskirken i Prenzlau nord for Berlin.

I de Tschekiske og Slovakiske Republikkene ble det rapportert om innbrudd i 50 forskjellige kirker i 1989. I 1990 økte tallet til ca. 500, og hele 10.000 gjenstander ble registrert stjålet. 10% av dem er nå kommet til rette igjen. Fire muséer (derav Nasjonalgalleriet i Praha hvor 4 Picasso-malerier er forsvunnet) og 8 fredete bygninger er blitt plyndret.

Politiet antar at det står organiserte gjenger bak tyveriene. Antakelsen styrkes ved at de stjålne gjenstandene ser ut til å havne i Vest-Europa, hevder de. Etterforskning og avstraffing hindres av mangel på gjensidig lovverk mellom øst- og veststatene.

Fra Tschekoslovakia er det blitt rapportert at 1/3 del av de 36.000 monumentene som er registrert, er i en begredelig tilstand. Sikkerhetsforholdene er elendige, og dette er én av grunnene til at man foreslår å overføre 8% av dem til privat eie.

Françoise

I VÅR SERIE: "NORGES FØRSTE KLISTERDUBLATORER" BRINGER VI HER ET STERKT BIDRAG SOM ER SAKSET FRA AFTENPOSTEN 16.05.91, OG INNSENDT AV EIVIND BRATTLIE.

Kunstsalong med

ENGLANDS OG NORGES FØRSTE KVINNELIGE KLISTERDUBLATOR

Tekst: BERIT VIKDAL
Foto: PER SVENSSON

Et treffende navn, for de høyloftede stuene på nærmere 200 kvadratmeter i Kongens gate 2 bringer et pust av forna dar med fornemt stukkarbeide, gedigne krystallkroner og forgylte rokokkomøbler. Og Christoffer Stixruds farvesprakende malerier – 120 i tallet – som representerer åpningsutstillingen i kunstsalongen, kommer heilt til sin rett.

– Her er vi midt i kunstens smørøye, sier John Einar Møller, som kaller seg selvzert kunstskjønner. Hans farfar, John Møller, bodde i sin tid Centrum Kunstsalong i Stortingsgaten, og var nesten en institusjon for datidens kunstnere, og sonesonen har suget mye lærdom fra ham.

– Dette streket er etterhvert blitt Norges største kunstsenter, påpeker Møller. – Nærmeste naboer er Norske Grafikere, Tegnerforbundet, Fotogalleriet og Oslo Kunstforening, og kunstneren Thorstein Rittun har nylig innredet atelier i huset her. Det ble bygget i 1897, og var visstnok opprinnelig tenkt å skulle bli gledeshus for byens borgere, men det ble det ikke noe av. Derimot rykket Norges Bank inn og brukte hu-

set til kontorlokaler, og installerte et stort bankhvelv som heldigvis fremdeles er intakt. Ypperlig for oss som har mange verdifulle malerier til restaurering.

Restaureringsarbeidet er det Greta Øksendal som tar seg av. Hun representerer tredje generasjon i yrket, og har 15 års erfaring fra Humle Fine Art i London med å restaurere gamle nederlandske mestere.

– En omfattende prosess som krever nitid oppmerksomhet og en engels tålmodighet, sier hun, og forteller at hun er den første kvinne som foretar klisterdubbling, ikke bare i Norge, men også i England. Det vil si at hun overfører et skadet lerret til et nytt med et spesiallim hun lager selv i verkstedet ved siden av kunstsalongen. Hun er også ekspert i rensing og retusjering av malerier.

– Det er tydelig at det er behov for dette arbeidet, sier John Einar Møller. – Vi har flere kunsthendlere som kunder, og mange privatpersoner som ønsker å få restaurert bilder de har arvet. Og Greta gjenskaper maleriene til fordums glans.

Han åpner hvelvet og viser et stort oljemaleri: en kopi av Murillos berømte «Terningspillerne», signert Anders Zorn.

– Maleriet var i sørgefull forfatning da vi fikk det, og Zorns signatur – antagelig vat dette et av hans tidligste arbeider – kom først frem etter at Greta hadde arbeidet med det i lengre tid.

På grunn av publikumstilstrømingen vil minnestillingen av Christoffer Stixruds malerier, som for øvrig også er en salgsutstilling, bli forlenget til medio juni. Og neste utstilling, kan John Einar Møller fortelle, blir et representativt utvalg av eldre norsk malerkunst.

Og jeg som trodde at dere kvinner hadde dublet med klister i 300 år. (Red.)

Entsendt av Janne Bakken

Nå har bildene signatur

— Hyggelig å se igjen disse bildene fra yngre år. De er jo slett ikke verst! Mente Guy Krohg da han kom tilbake til Ruseløkka skole i Oslo etter 37 år for å signere fem store malerier. Det var ikke vanlig å signere slike arbeider på den tiden, forklarte Krohg. Men på rektor Gunnar Mandths forespørsel kom

han tilbake med pensel og oljefarger og pyntet litt på ritter og rammer samtidig. Ruseløkka skole er blitt fornyet for 40 millioner og skolen ville gjøre ha signatur på bildene. Line Ivarson og Cecilie Brand studerte mesterens penselføring, de har nemlig kunst som valgfag. Foto: Stein Bjørge/Altaposten

MEDDELELSE

OM KONSERVERING

Publikationsplan for 1992

Hefte 4

Nr. 8 - 9 : Temanummer om EINOGRAFISK KONSERVERING i Nordisk Regi.
Trykkes i januar måned. (Sponsoreres).
(Winnie sender liste over artikler samt artikler over Konserveringsnyt).

Nr. 10 : Blandet indhold, deadline Marts 1992, til publicering Maj 1992.

22.

BRYGGENS MUSEUM ERLING DEKKE NÆSS' INSTITUTT FOR MIDDLEALDERARKEOLOGI

N 5003 BERGEN
Tlf.: (05) 31 67 10
Fax: (05) 31 26 01

Bergen, 4. november 1991

INVITASJON

TIL

KONFERANSE OM KONSERVERING OG BEVARING AV STEIN OG TRE
BRYGGENS MUSEUM 20.- 21.JAN. 1992

I samarbeid med Goethe Institut - Bergen - skal Bryggens Museum presentere den tyske utstillingen "Restaurieren und Bewahren" i januar/februar neste år. I denne forbindelse arrangerer vi en konferanse 20. - 21. januar 1992 over samme tema, med utgangspunkt i stein- og tremateriale.

Dette er et viktig og aktuelt emne, ikke minst sett i lys av dagens forurensningsproblematikk. Det er også særlig aktuelle problemstillinger for en by som Bergen, med sin rike arv av antikvariske stein- og trebygninger. Temaene vil derfor også bli anskueliggjort ved bergenske eksempler, som gir utgangspunkt for diskusjon.

Takket være samarbeidet med Goethe Institut har det vært mulig å få emnet belyst av tyske eksperter, i tillegg til egen ekspertise. Konferancespråket blir engelsk.

Konferansen retter seg særlig mot kulturvernere og museumsmedarbeidere - og andre interesserte.

Påmelding til: Bryggens Museum, N - 5003 Bergen

Påmeldingsfrist: 15. desember 1991

Konferanseavgift: kr.700 (dekker: 3xkaffe, 2 lunch, 1 middag m/vin og buss)

Med vennlig hilsen

Ingvild Øye

Bryggens Museum

Hans-Erik Lidén

Riksantikvaren

Benno Steffens

Goethe Institut

Marco Trebbi

Det Hanseatiske Museum

CONFERENCE ON CONSERVATION AND PRESERVATION OF STONE AND
WOOD AT BRYGGENS MUSEUM, JAN. 20 - 21 1992

PROGRAMME:

<u>Sunday, January 19:</u>	Arrival German lecturers
<u>Monday, January 20:</u>	CONSERVATION AND PRESERVATION OF STONE
09.00 - 10.30	Arrival and registration at Bryggens Museum.
10.30 - 11.30:	Prof. Rolf Snetlage, Landesamt für Denkmalpflege: Causes for and Precautions against Damages on Stone.
11.30 - 12.00	Questions and discussion.
12.00 - 13.00:	Lunch.
13.00 - 14.15	Case study: Excursion to St. Mary's Church and Church of the Holy Cross, Bergen. Presentation by prof. Hans-Emil Lidén og inspector Harald Ibenholt, Central Office of Historic Monuments ... and Sites.
	Discussion on conservation problems concerning threatened stoneworkings.
14.30 - 15.00	Dr Per Storemyr, SINTEF Bergteknikk: Stone - Disintegration and Documentation. Norwegian Examples.
15.00 - 15.30	Questions and discussion.
15.30 - 15.45	Coffee break.
15.45 - 17.00	Panel discussion: Challenger: deputy director Dag Myklebust, Central Office of Historic Monuments and Sites. Participants: Snetlage, Storemyr, Lidén, Ibenholt.
17.00 - 17.30	Discussion.
17.00 -	The exhibition "Restaurieren und Bewahren" in Bryggens Museum: open to all participants.
19.00 - 20.00	Reception in Schötstuene given by the City of Bergen.
20.00 -	Dinner at Schötstuene.

Tuesday, January 21

RESTAURATION AND PRESERVATION OF WOOD'

09.00 - 10.00	Dipl.Ing. Manfred Gerner, Deutsches Zentrum für Handwerk und Denkmalspflege: Research Deficiency. State of Research in Germany and Allusions to Clearance concerning present Knowledge and State of Research.
10.00 - 10.30	Questions and discussion.
10.30 - 11.00	Deputy director Nils Marstein, Central Office of Historic Monuments and Sites: Research on Preservation and Restauration of Wood in Norway.
11.00 - 11.30	Questions and discussion.
11.30 - 12.00	Coffee break.
12.00 - 12.20	Inspector Jon Brænne, Central Office of Historic Monuments and Sites: Surface Treatment of Wood.
12.30	Departure Damsgård Hovedgård.
12.45 - 13.45	Case study: Excursion to Damsgård: Presentation by Jon Brænne and curator Trond Indahl, Vestlandske Kunstmuseum. Discussion on surface treatment of wood.
14.00 - 15.00	Lunch at Bryggen Tracteursted
15.00 - 16.00	Case study: Excursion to Bryggen: Presentation by architect Einar Mørk. Discussion on rehabilitation and maintainance of old wooden buildings.

Departures.

The conference is supported by NAVF/RHF and Goethe Institut Bergen

A publication of The Technology Organization, Inc.

Technology & Conservation[®]

of Art, Architecture, and Antiquities

One Emerson Place • Boston, Massachusetts 02114 • Telephone: 617-227-8581

DISASTER PREVENTION, RESPONSE, AND RECOVERY: Principles & Procedures for Protecting & Preserving Historic/Cultural Properties and Collections

PRELIMINARY SCHEDULE

Friday, October 23, 1992

5:30–7:30 pm Reception at The MIT Museum, with showings of videotapes on disaster recovery

Saturday, October 24, 1992

7:30–8:30 am Registration, with showings of videotapes on disaster recovery

8:30–8:45 Welcoming Remarks

8:45–9:15 Pre-Florence to Post-Leningrad: An Historical Overview of Disasters and The Lessons Learned for Heritage Conservation

9:15–9:45 When the Winds Blow: Historical Review of Hurricane Disasters & Recovery

9:45–10:15 When the Earth Shakes: Review of Earthquakes, with Insights into Rebuilding/Retrofitting After Mexico City, San Francisco, and Other Seismic Disturbances

10:15–10:30 Coffee Break

10:30–11:15 Making the Best of the Site: Architectural Considerations – from Building Exterior to Interior – for Prevention/Minimization of Damage

11:15–11:45 New Materials for Fire Safety: The Development of Halon Substitutes

11:45–12:15 Learning from Computer Simulations of Fires and Earthquakes

12:15–12:30 Q&A

12:30–2:15 Luncheon

2:15–2:45 Design of Exhibitions and Collections Storage for Prevention of Damage from Vibration, Shock, and Vandalism

2:45–3:30 Fire Safety Systems: Advances in Smoke/Fire Detection and in Sprinkler System Design and Installation

3:30–3:45 Coffee Break

3:45–4:15 Packing Objects: Handling Works during Rescue, Recovery, and Storage Operations

4:15–5:45 Earth, Air, Fire, and Water: Case Histories of Response and Recovery

Paintings

Buildings

Books and Manuscripts

5:45–6:00 Q&A

7:00–11:00 Optional dinner with special speaker

Sunday, October 25, 1992

8:30–9:30 am Establishing a Plan & Procedures: An International Perspective and Assessment

9:30–10:15 Insurance and Appraisals

10:15–10:30 Coffee Break

10:30–11:15 Working With and Around the Building Codes to Preserve Historic Integrity While Ensuring Safety

11:15–12:00 After the Disaster: New Alternative Fumigation Techniques

12:00–12:30 Q&A

12:30–1:45 Luncheon

1:45–2:15 Disaster Preparedness for a Historic Structures/Historic Collections Complex

2:15–2:45 Disasters and Research in Textile Handling

2:45–3:15 Preserving the Photographic Image

3:15–3:45 Furniture/Frames/Wooden Objects and Their Survival

3:45–4:00 Coffee Break

4:00–4:20 Organizational Resources Available: Federal, State, Community, and Private

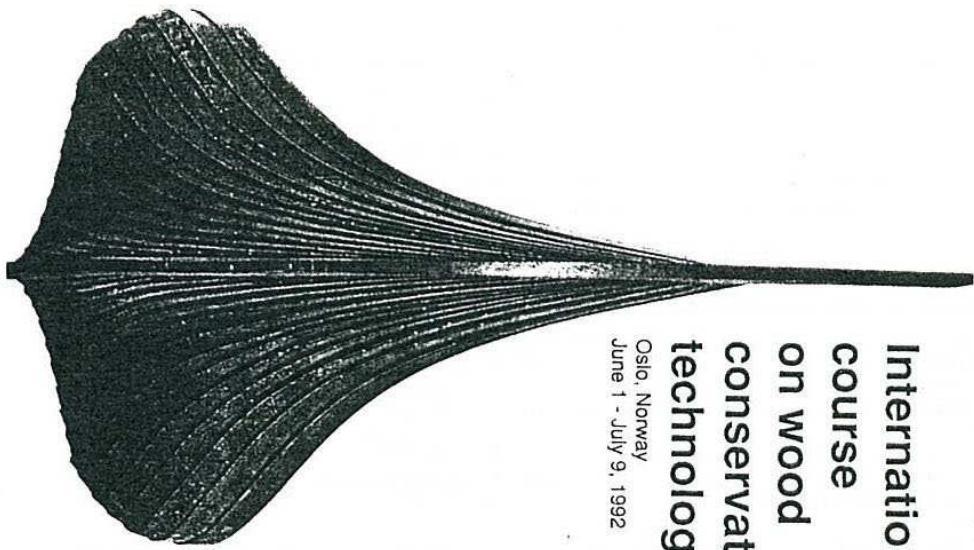
4:20–5:15 Manufacturers Roundtable: Environmental Monitoring and Building Safety/Protection Products and Systems

5:15–6:00 Q&A

The sessions will be held on the MIT campus in Cambridge, Massachusetts, which is easily reached by public transportation. On-campus parking will be available for attendees. Hotel accommodations are attendees' responsibility. If you have any questions regarding this seminar, contact Technology & Conservation, One Emerson Place, 16M, Boston, MA 02114. Phone inquiries: call Technology & Conservation at 617-227-8581, or Robert Hauser, New Bedford Whaling Museum, at 508-997-0046.

Reservations are on a first-come, first-served basis.

General information

International course on wood conservation technology

Oslo, Norway
June 1 - July 9, 1992

Place and Date

The International Course on Wood Conservation Technology will take place at the premises of the Central Office of Historic Monuments and Sites in Oslo, Norway. There will be an excursion to important historical sites in Norway during the last part of the course.

Accommodation

The participants will be accommodated at Panorama Student Hostel where the use of the bathroom and kitchen is shared between three single rooms. Accommodation at the student hostel is provided free of charge. Participants may do their own cooking at Panorama. However, there is also a cafeteria which serves breakfast and dinner.

Travel arrangements

Oslo can be reached by air and rail. Please book your own ticket to Oslo. All arrangements for excursions are handled by the organizers.

Applications

The closing date for applications is 1 February 1992.

1) Applications may be made on either ICCROM's course application form or UNESCO's fellowship application form:

ICCROM's application form is obtained from:

ICCROM
13, via di S. Michele
0053 Rome, Italy

Tel: +39 6 587 901

Fax: +39 6 588 4265

2) Applicants should be young professionals of between 25-35, with a minimum of three years working experience in a conservation programme.

3) The working language for the course is English. A good knowledge of this language is therefore essential.

4) The number of participants is limited to 25.

5) Application should be submitted through your National Commission for UNESCO to:

International Course on Wood Conservation Technology
Foundation of Continuing Education
The Norwegian Institute of Technology
N-7034 Trondheim, Norway

by February 1, 1992.

Weather

Normally the weather in June/July is pleasant, with temperatures varying between 15 and 25°C (59-77°F). Rainy days, however, can be expected, and participants are requested to bring suitable clothing for cooler, wet weather. Please also bring suitable clothing for field work.

Cost of living

The cost of living in Norway is relatively high. Accommodation is provided free of charge, but participants should budget for about NOK 300,- per day for meals, transport etc.

Visas for visiting Norway

Participants are requested to contact their embassy for details concerning visas for Norway.

OBS

DE SOM ER INTERESSERT I EN KOPI AV GERHARD
BANIKS FORELESNING I FORBINDELSE MED GOETHE
INTITUTTETS SEMINAR MANDAG 2. DESEMBER 1991
BES KONTAKTE FRANCOISE HANSEN-BAUER. TLF:
20.04.04.
KUN EN KOPI PER INSTITUSJON.

VI

GRATULERER

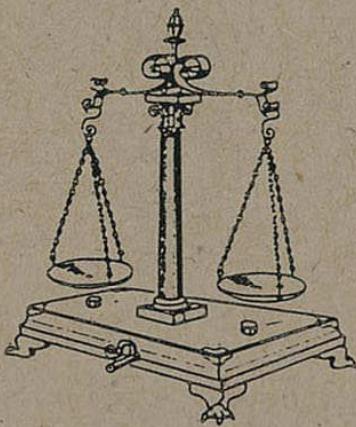
TINE

SOM

TEKNISK KONSERVATOR

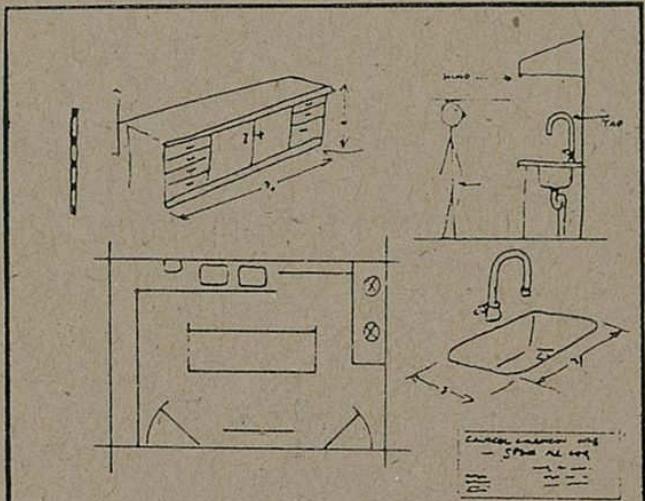
!!

LABWARE INC.

This Lavoisier Model Baroque Beam Balance is typical of our selected stock. Sumptuously hand-crafted from silver, brass, ebony, rosewood and banana maple, it is redolent of a bygone era. This re-created gem is accurate to two one tenths of a drachm.

Send for our catalogue.
635b Clerkenwell Road,
London, England.

LABWHERE inc.

You want the sink in the doorway,
we put it there! No problem.
Benches any height you like - like sitting on the floor?
OK, we'll accomodate you.
We've designed labs for the Ayatollah in Iran -
if you don't believe us, ask him!

Labwhere, Anywhere, Anytime Give us a buzz.